

ÅRSRAPPORT 2015

Ulandssekretariatet
LO/FTF Council

FOTO: CARSTEN SNEJBERG

Udvikling under forandring

Rædselsår og måske en ny start

Da den ny regering trådte til i juni 2015, gik den straks i gang med at eksekvere et af dens valgløfter: besparelser på udviklingsbistanden. I sensommeren bevægede mennesker i hundredetusindvis sig op gennem Europa – og billederne af flygtninge og migranter, som vandrer på danske motorveje var en konkret anledning til, og et varsel om, store forandringer i det danske udviklingssamarbejde.

Der er allerede i 2015 gennemført besparelser for 2,9 milliarder kroner, som blandt andet halverer det bilaterale samarbejde, afskriver hele lande og lukker velfungerende programmer. Da det samtidig er muligt, ifølge OECD's regler, at bruge udviklingsmidler på modtagelse af flygtninge, bliver Danmark nu de facto den største modtager af dansk udviklingsbistand med 4,4 milliarder kroner i 2016 (Tanzania er på andenpladsen med cirka 400 millioner).

Civilsamfundsorganisationerne – de såkaldte rammeorganisationer, heriblandt Ulandssekretariatet – blev ramt hårdt af besparelserne. Organisationerne står for en pæn del af implementeringen af den danske udviklingsbistand, og Danida-bevillingen blev over en kam beskåret med en tredjedel.

Nedskæringen på Ulandssekretariatets rammebevilling har betydet, at organisationen har skåret 15½ årsværk væk, heraf seks i København. En stribe projekter er blevet lukket, og antallet af kontorer i verden reduceret fra syv til fem. Ulandssekretariatet vil i 2016 foretage en tilpasning i form af omstrukturering, rationalisering, forenkling af procedurer samt afsøge nye muligheder for innovation og fundraising.

Udviklingsbistanden som vi har kendt den, vil formentlig ikke komme igen, og det er denne ukendte fremtid, Ulandssekretariatet prøver at ruste sig til.

Ud over fattigdomskriteriet er der nu tre yderligere kriterier, når det vurderes hvordan dansk udviklingsbistand skal anvendes: bi-

standen skal bidrage til danske interesser, bidrage til at løse migrations- og flygtningeproblematikken og endelig bidrage i forhold til Danmarks sikkerhedspolitiske interesser.

Der er intet forkert i, at en regering ønsker en ny start eller andre prioriteter. Det gør desværre ikke regeringens besparelser rigtigere. For udviklingsbistanden bidrager netop til at bekæmpe fattigdom, konflikter og flygtningestrømme samt at udvikle markeder – og arbejdsmarkeder for Ulandssekretariatets vedkommende – til glæde for danske interesser.

I de seneste par år er der kommet fokus (blandt andet fra Verdensbanken og Den Internationale Valutafond) på, hvordan rammebetingelser for vækst og beskæftigelse hænger sammen med fattigdomsbekæmpelse og udvikling – hvilket ligger helt i tråd med LO og FTF's udviklingspolitiske strategier. I Danmark er der også ved at blive større og større forståelse for denne sammenhæng, og Ulandssekretariatet vil fortsat arbejde ud fra dette – med fokus på arbejdsmarkedet.

Hvis dette fokus forsætter og bliver udviklet, er der håb om at, hvad der forekommer som et nulpunkt for dansk udviklingssamarbejde kan blive en ny start.

PER MORTEN ABRAHAMSEN

Lizette Risgaard
Formand for LO
Formand for
Ulandssekretariatet

SIF MEINCKE

Bente Sorgenfrey
Formand for FTF
Næstformand for
Ulandssekretariatet

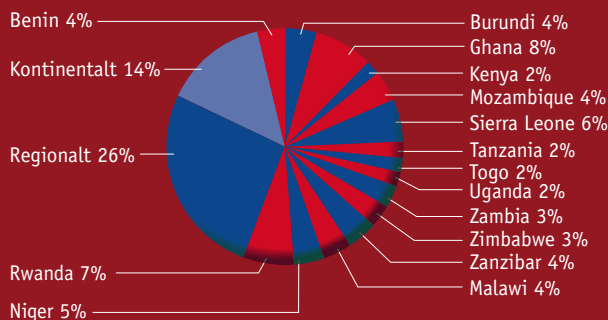
A F R I K A

Social dialog rykker

FOTO: CARSTEN SNEJBJERG

Indsatser 2015 Afrika – fordelt på lande

Taxichauffører strømmer ind i fagforeningen

Lastbilchauffører, og ikke mindst motorcykeltaxi-chauffører i Ugandas hovedstad Kampala, strømmer til transportarbejderfagforeningen ATGWU. Alene i 2015 meldte 11.000 boda-chauffører (boda-boda er det ugandiske ord for motorcykeltaxier) sig ind for at få del i de goder, der er en del af transportarbejderforbundets strategi for at tiltrække medlemmer fra den uformelle økonomi. Boda-fagforeningen tæller i dag flere end 38.000 medlemmer.

“Vi regner med, at arbejdere og småvirksomheder i den uformelle økonomi i fremtiden bliver en del af den formaliserede økonomi, hvor arbejderne bliver anerkendt af myndighederne og får adgang til social sikkerhed,” siger Yazid Baligasma, der er programmedarbejder hos NOTU.

Transportarbejderforbundet begyndte for alvor at organisere arbejdere fra den uformelle økonomi i 2007, og siden har flere tusinder meldt sig ind i fagforeningen.

Der følger en række goder med i fagforeningsmedlemsskabet. For boda-folket er det ikke mindst adgangen til en forsikring til 100 kroner om året, der trækker.

Der er endvidere organiseret en række kurser for boda-ledere inden for økonomi, forhandling og organisation.

I 2015 har der i Afrika været en mærkbar interesse for at engagere sig i social dialog. Der er stor interesse for at lære af den danske tradition og erfaring med, at arbejdstagere og arbejdsgivere aktivt tager et fælles ansvar for at få arbejdsmarkedet og store dele af samfundet til at fungere. Det gælder områder som konfliktløsning, uddannelse, social sikkerhed, minimumsløn, arbejdsmiljø, ligestilling og meget mere.

Social dialog er langt fra nogen ny opfindelse – heller ikke i Afrika. På mange arbejdspladser bliver der forhandlet løn og arbejdsvilkår, og på nationalt niveau er der i mange lande en central trepartsdialog omkring løn, pension, tekniske uddannelser osv. Det sker imidlertid typisk med regeringen for bordenden og uden nævneværdig koordinering mellem arbejdsmarkedets parter. Forholdet mellem ledelse og medarbejdere – og arbejdsgivere og fagforeninger – er ofte præget af mistillid og en stemning af konflikt. Men erfaringen er, at begge parter er hurtige til at erkende de store fordele, som er i at søge fælles løsninger i et konstruktivt samarbejde.

SAMARBEJDET MED PARTNERNE

Det gælder fx i Vestafrika, hvor arbejdsmarkedets parter endnu ikke har fået armene ned, efter det i fællesskab lykkedes dem at få sat et godt fingeraftryk på den anbefaling om formalisering af den uformelle økonomi, som ILO vedtog i juni 2015. Blandt Ulandssekretariatets partnere er der enighed om, at tiden er moden til at omsætte de pæne ord til virkelighed – og at den eneste måde, det kan lade sig gøre, er ved at tage arbejdsgiverne i hånden og præsentere en række fælles udspil, som er forankret i den konkrete virkelighed og de behov, som de helt små entreprenører og virksomheder står med.

Det Østafrikanske Fælleskab (EAC) ønsker at skabe mulighed for, at arbejdstagere kan bevæge sig på tværs af grænserne mellem de fem lande i regionen. Politisk har der siden 2010 været enighed om rammerne for afgrænsning af hvilke fag og professioner, som har lov til at søge arbejde udenfor deres eget land – men reelt har det både været dyrt og krævet et bureaukratisk hækkeløb at få de nødvendige arbejdstilladelser. Det er der nu ved at blive lavet om på – takket være en proces, hvor arbejdsgiverorganisationerne og fagbevægelsen i Østafrika har sat sig sammen, præsenteret fælles oplæg og lobbyet for at få fjernet de mange forhindringer for arbejdskraftens fri bevægelighed. Den sociale dialog har været understøttet af Ulandssekretariatet og Dansk Industri i fællesskab.

FOTO: BINE ALBERTSEN

De gode resultater fik i 2015 Danida til at bevilge yderligere 12 millioner kroner til at fortsætte og udbygge samarbejdet mellem arbejdsmarkedets parter i Østafrika. Foruden nemmere og billigere adgang til arbejdstilladelser vil fokus i de kommende år være at sikre, at østafri-

kanske lønmodtagere i fremtiden kan få den samme sygesikring samt overføre deres opsparede pensioner på tværs af landene. Samtidig vil der være fokus på at styrke den direkte sociale dialog i de enkelte EAC-lande.

På branche- og virksomhedsniveau er arbejdsmiljø et af de temaer, hvor arbejdsgivere og arbejdstagere har fælles interesser. Industriarbejderne i Kenya, Tanzania og Uganda har indledt et samarbejde, som med støtte fra Ulandssekretariatet koordineres af IndustriALL. Med hjælp fra Dansk Metal arbejder industriforbundene i de tre lande systematisk med at styrke deres viden og værktøjer til at indgå i en dialog med arbejdsgiverne om at sikre et bedre arbejdsmiljø, som i sidste ende medfører højere produktivitet, bedre kvalitet af produkterne – og ikke mindst større tilfredshed i arbejdet, mindre sygefravær osv.

Efter flere års pres er den sociale dialog og trepartsforhandlinger i Rwanda nu på vej. I 2015 afholdt regeringen valg af medarbejderrepræsentanter på alle private arbejdspladser, og Landsorganisationen CESTRAR har i denne sammenhæng spillet en vigtig rolle ved sammen med arbejdsgiverorganisationen og arbejdsministeriet at få udarbejdet en såkaldt Code of Good Conduct som beskriver, hvordan parterne på arbejdsmarkedet ideelt set bør arbejde sammen.

I Uganda har man ikke revideret den ved lov fastsatte minimumsløn siden 1984, og den er i dag helt uden praktisk anvendelse – selv om regeringen i den nationale udviklingsplan har understreget den politiske og økonomiske betydning af en minimumsløn. Arbejdsgiverorganisationen og landsorganisationen NOTU har i fællesskab presset massivt på for at få regeringen til at igangsætte det fornødne udredningsarbejde og efterfølgende forhandlinger, som kan føre til fastsættelsen af en lønstandard. Udfordringen er at sikre, at lønnen er til at leve af, samtidig med at den skal sikre beskæftigelse og lønsomhed i produktionen. Fagbevægelsen har igangsat dens egen undersøgelse, som skal munde ud i et sæt konkrete anbefalinger til regeringen.

Indenfor den offentlige sektor har den sociale dialog i mange lande i Afrika indtil nu været stærkt begrænset. For eksempel er løn- og arbejdsvilkår for lærerne i Tanzania stadig ikke forhandlet, men centralt fastlagt af regeringen.

Med støtte fra Danmarks Lærerforening har lærerne i Østafrika gennem en lang årrække arbejdet med at styrke deres kapacitet, så de lokale tillidsrepræsentanter kan indgå i en lokal social dialog med deres skoleledere. Nationalt er det også lykkedes at få kravet om en systematisk social dialog og forhandling skubbet op på dagsordenen. Så højt, at den tanzaniske præsident i 2015 lovede, at regeringen ville etablere et egentligt forhandlingssystem.

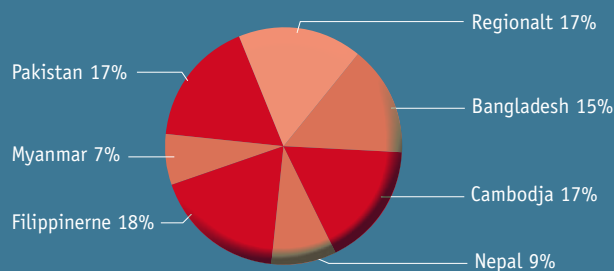
I Mozambique lykkedes det så sent som i 2014 fagbevægelsen at få en ny lov igennem, som giver de offentligt ansatte ret til at organisere sig i en fagforening. Landsorganisationen OTM-CS fik i 2015 en bevilling fra EU, som vil give den mulighed for – i samarbejde med de nyetablerede forbund i den offentlige sektor – at sætte skub i dialogen med de offentlige arbejdsgivere.

Hvervning af boda-chauffører på gaden i Uganda.

Den private sektor skal tage ansvar

FOTO: CARSTEN SNEJBJERG

Indsatser 2015 Asien – fordelt på lande

Alt gik i stå efter jordskælv

En april dag blev alt forandret for Nepals 30 millioner indbyggere. Et jordskælv med epicenter tæt på hovedstaden Kathmandu blev et af de værste i Nepals historie og dræbte mere end 8.000, kvæstede mindst 21.000 og efterlod to millioner nepalesere uden tag over hovedet.

Indira Chaulagain er daglejer i byggebranchen, og hun er en af de tusinder af bygningsarbejdere, der paradoksalt nok oplever arbejdsløshed efter jordskælvene (der fulgte endnu et jordskælv i maj 2015).

“Det er så svært, når man har børn, for de kan jo ikke forstå hvorfor vi ikke har noget

mad,” siger Indira Chaulagain.

Indira Chaulagain plejer at arbejde for en lille håndværker. Otte timer om dagen slæber hun sten og byggeaffald på ryggen for en dagsløn på 33 kroner. Men når der ikke er arbejde til håndværkeren, så er der heller ikke job til hans hjælper. Og så kniber det med at få mad på bordet.

Selv om flere hundrede tusinde nepalesere er hjemløse, så har byggeindustrien stort set været i stå. Det skyldes en lang politisk strid om magten over den myndighed, der skal udarbejde reglerne for genopbygningen. Striden blev løst i december 2015.

De tre hovedorganisationer i Nepal (NTUC, GEFONT og ANTUF) var på banen i dagene efter jordskælv, hvor de hjalp til med redningsarbejdet. Senere blev der med støtte fra Ulandssekretariatet lavet en fælles køreplan for genopbygningsprocessen. Køreplanen blev fulgt af mange andre organisationer.

“Med enorme behov, begrænsede ressourcer og et kort tidsrum er der brug for at fokusere på arbejdsmarkedspolitikken. Målet er at skabe mindst to millioner arbejdspladser inden for genopbygning og nybyggeri det næste årti,” hedder det i køreplanen for genopbygning og udvikling af Nepal.

Med vedtagelsen af FN's nye globale udviklingsmål i 2015 er der mindst to ting, der står klart. For det første er der en voksende global erkendelse af, at den økonomiske ulighed er i vækst på verdensplan – såvel mellem landene som i landene. Ulandssekretariatet har foretaget et studie for at forstå, hvordan forskellige faggrupper føler sig ramt af ulighed i Nepal og Myanmar.

For det andet står det klart, at den private sektors rolle i stigende grad forventes at bidrage til at opnå udviklingsmålene. Det er lagt op til, at virksomhedernes sociale ansvar (CSR) kommer til at spille en større rolle i at bekæmpe fattigdom og ulighed. Dette vil specielt have betydning i "verdens fabrik", Asien.

SAMARBEJDET MED PARTNERNE

I slutningen af 2015 blev det indre marked i ASEAN-landene i Sydøstasien en realitet. Dermed er der fri bevægelighed af varer, service og arbejdskraft på tværs af landene i regionen. Ulandssekretariatet støtter den regionale organisation IFS-AP's arbejde med at udarbejde minimumsstandarde, der skal sikre overholdelse af arbejdsrettigheder og beskytte arbejderne i det indre marked. Desuden fortsætter samarbejdet med ASETUC for at sikre arbejdstagerrettigheder for arbejdere i servicesektoren i ASEAN-landene. I SAARC-landene i Sydasien er der, i samarbejde med IFS-AP, fokus på arbejdsforholdene for de tusindvis af arbejdere, som migrerer fra Sydasien til Golfstaterne. Konkret er der udarbejdet et sæt regionale minimumsstandarde til sikring af ordentlige arbejdsforhold i Golfen.

I Bangladesh har BILS arbejdet for, at reformer af arbejdsmarkedslovgivningen, som blev vedtaget i parlamentet i 2015, medfører væsentlige forbedringer i job-og levevilkår for befolkningen. For eksempel skal alle virksomheder forsikre arbejderne, og den daglige arbejdstid er nu lovmæssigt fastsat til otte timer inklusive frokost og pauser. BILS arbejder desuden på at udvikle en national ramme for virksomheders sociale ansvar, der

skal være med til at sikre overholdelse af arbejdernes rettigheder og sikkerhed på arbejdspladsen, så Rana Plaza-tragedien fra 2013 ikke gentager sig.

I Cambodja har den arbejdsmarkedspolitiske dagsorden været præget af de årlige forhandlinger om mindsteløn og reformen af den nuværende arbejdsmarkedslovgivning. Ulandssekretariatets partnerorganisationers deltagelse i trepartsforhandlingerne har været med til at skabe enighed om en ny mindsteløn på 940 kroner om måneden (en stigning på 9,4 procent). De tre nationale fagforbund fortsætter med at forberede og kapacitetsopbygge deres medlemmer til at forhandle kollektive overenskomster ude på arbejdspladserne. Det har ført til, at en række lokale fagforeninger nu har fået officiel godkendelse som forhandlingspartner i de nye overenskomstforhandlinger, og at 3.300 flere arbejdere nu er dækket af de fire lokale kollektive overenskomster, som blev forhandlet i hus i 2015.

I Nepal ændrede situationen sig totalt med jordskælvet i april 2015. De planlagte aktiviteter med de tre nationale fagforbund blev aflyst, så de kunne fokusere på at hjælpe ofre. Der blev arbejdet hårdt på at indsamle information omkring konsekvenserne af jordskælvet for arbejderne, og på den baggrund blev der lavet en køreplan for genopbygningsprocessen.

I Filippinerne er der fortsat fokus på social dialog i både den offentlige og private sektor. Et længerevarende projekt, der med succes har udbredt kendskabet til social dialog på udvalgte skoler og hospitaler blev afsluttet. I det sociale partnerskab PELSPI fortsætter arbejdsgivere og arbejdstagere i fællesskab deres arbejde med at forbedre produktiviteten, konkurrenceevnen og anstændigt arbejde gennem social dialog og partnerskaber. Emner som løn, sociale sikringsordninger og anstændige jobs er på dagsordenen. Desuden er der igangsat et nyt projekt indenfor CSR. Formålet er at fremme og udbrede en rettighedsbaseret tilgang til at arbejde med CSR, herunder udvikling af CSR-standarder for virksomheders sociale ansvar i plastik- og elektronikindustrien. Projektet blev officielt åbnet med en konference i slutningen af 2015, hvor der var dansk deltagelse fra DI, CO-Industri og den danske ambassade i Filippinerne.

I Pakistan har hovedorganisationen PWF gennem dialog med finansministeren og bestyrelsesmedlemmer fra den offentlige pensionskasse sikret en stigning i den månedlige pensionsudbetaling på 46 procent til 335 kroner. Dette kommer 337.000 pensionister til gavn. Derudover har PWF været aktive i udformningen af nye decentrale arbejdsmarkedslove, som er blevet vedtaget i to provinser, Punjab og Baluchistan.

I Myanmar har den demokratiske udvikling åbnet for dannelse af fagforeninger. Ulandssekretariatet støtter udviklingen af hovedorganisationen CTUM, der i juli 2015 blev formelt anerkendt af regeringen. CTUM ønsker at blive en moderne organisation, der er i stand til at indgå aftaler med arbejdsgivere og regering samt tilbyde services til sine medlemmer.

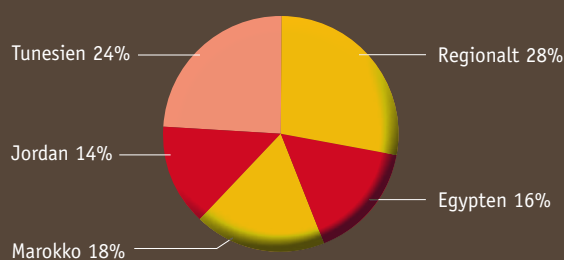

Indira er en af de bygningsarbejdere, som lider under den langsomme genopbygning.

Tunesien – lyset i tunnelen

FOTO: CARSTEN SNEJBJERG

Indsatser 2015 MENA – fordelt på lande

Fredsprisen til tunesisk fagbevægelse

Nobels Fredspris 2015 gik til dialogkvartetten i Tunesien, som hovedorganisationen UGTT er en del af.

Demokratiprocessen i Tunesien var ved at bryde sammen i 2013, og derfor blev kvar-tetten oprettet. Gennem en proces med national dialog sammen med blandt andre arbejdsgiverorganisationen UTICA lykkedes det UGTT at dæmme op for en eskalerende vold, der var tæt på at udvikle sig til bor-

gerkrig samt en udemokratisk, islamistisk forfatning.

UGTT satte sig i spidsen for en proces med national dialog med alle politiske partier. En proces, der er endt med en køreplan for demokratisk overgang og en ny forfatning, der betegnes som den mest demokratiske i regionen.

UGTT har været spydspids for at formulere mål og visioner for Tunesiens fremtid. Og det

er den faglige organisation, der er garanten for at sikre en fredelig overgang til demokrati samt social og økonomisk stabilitet.

Danmark har med sit udviklingssamarbejde gennem Ulandssekretariatet og Det Arabiske Initiativ altså været med til at skubbe på den udvikling, der udløste fredsprisen, som UGTT allerede var indstillet til i 2014. Repræsentanter fra UGTT har besøgt Danmark og LO flere gange.

Nobels Fredspris 2015, som blev tildelt fire civile organisationer i den tunesiske nation ale dialogkvartet, er et vigtigt internationalt rygstød til den demokratiske udvikling i Tunesien. Ulandssekretariatets partnerorganisation UGTT var den drivende kraft og igangsætter af kvar-tetten. Fredsprisen indgød håb i et samfund, der er ramt af ter-rorisme, og hvor der er enorme sociale udfordringer med blandt andet en stor ungdomsarbejdsløshed. Også i Marokko er der fremskridt. De er små, men pilen vender opad.

Anderledes ser det ud i Egypten, hvor 2015 var et skrækeligt år for demokratiet, menneskerettigheder, muligheden for at væ-re fagligt organiseret og for at få et anstændigt job. Ansatte og medlemmer af de fleste civile organisationer bliver forfulgt, un-dertrykt og lever under jorden uden de store muligheder for at præge udviklingen den rette vej. I Jordan, Ulandssekretariatets nye samarbejdsland, er der også enorme udfordringer med de millioner af flygtninge fra Syrien, Afghanistan og Irak, der le-ver illegalt i landet.

SAMARBEJDET MED PARTNERNE

I Tunesien fortsætter den stærke faglige hovedorganisation UGTT med at være en afgørende aktør i opbygningen af et mere demokratisk Tunesien med afsæt i økonomisk vækst og beskæf-tigelse. UGTT er fortsat meget interesseret i at lære af danske erfaringer. Derfor fortsætter Ulandssekretariatet med at støt-te UGTT's arbejde for at fremme økonomiske, sociale og politi-ske reformer. Et vigtigt udgangspunkt er den sociale kontrakt, der er indgået mellem UGTT, arbejdsgiverorganisationen UTICA og regeringen. Den direkte støtte til UGTT er bredt funderet fra specifikke inputs om moderne socialt sikkerhedsnet med pensi-on, arbejdsløshedsunderstøttelse, sygedagpenge osv. til rådgiv-

ning om forbedret kommunikation i UGTT og støtte til unge og ligestilling. I 2015 er der blevet afholdt en række seminarer i fem regioner i Tunesien for at udbrede indholdet af den sociale kontrakt og sikre, at den bliver gennemført i hele Tunesien.

I Marokko fortsætter samarbejdet med de anerkendte, faglige hovedorganisationer. Ulandssekretariatets støtte fokuserer på at styrke de marokkanske partners kapacitet til at indgå i kon-struktiv dialog med regeringen og arbejdsgiverne. I 2015 har der været stigende interesse for et tættere samarbejde mellem de faglige organisationer i landet samt med arbejdsgiverorga-nisationen CGEM. En fælles studietur til Danmark gav organi-sationerne en forståelse af, hvordan et moderne arbejdsmarked fungerer og var desuden en vitaminindsprøjtning til forøget samarbejde i Marokko. Besøget er blevet fulgt op af fælles se-minarer i Marokko.

I Egypten har den stigende politiske og sociale uro i løbet af 2015 lagt et stort pres på faglige og andre civile organisatio-ner. Helt grundlæggende rettigheder som retten til ytringsfri-hed og til at organisere sig bliver konstant undertrykt, hvor-for de fleste organisationer føler sig voldsomt begrænset – blandt andet grundet en stadig større trussel om forfølgelse. Situationen har medført, at Ulandssekretariatet i midten af 2015 blev tvunget til at lukke kontoret i Cairo og standse plan-lagte aktiviteter. I februar blev der i fællesskab med DI afholdt en CSR-konference og et social dialog-seminar med deltagelse af repræsentanter fra egyptiske faglige- og arbejdsgiverorgani-sationer.

I 2015 blev der startet et nyt samarbejde i Jordan. I ,et pilot-projekt med hovedorganisationen GFJTU og enkelte forbund har der været fokus på at give støtte til forbedret kommunikation, sikring af ligestilling og ikke mindst træning af tillidsmænd i overenskomstforhandling.

De to regionale netværk for henholdsvis unge og ligestilling er blevet forstærket i løbet af 2015. For eksempel deltog unge fra Tunesien, Marokko, Jordan, Egypten og Danmark i en workshop, hvor formålet var at uddanne unge til at blive de kommende ledere i deres organisationer. Ligeledes deltog 23 kvinder i en fælles studietur og workshop til Danmark, afholdt i samarbejde med Fagbevægelsens Interne Uddannelser (FIU).

Ulandssekretariatet indledte et tættere partnerskab med ATUC – den subregionale afdeling af den faglige organisation PSI. Et af tiltagene var udviklingen af en hjemmeside, hvor det store an-tal migrantarbejdere i Den Arabiske Golf kan få information om deres rettigheder på arbejdsmarkedet.

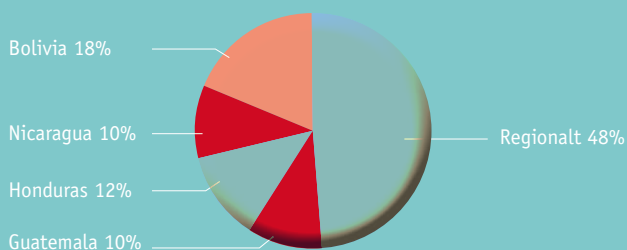
FOTO: FREDERIK JIMENEZ

UGTT's generalsekretær Hussein Abassi har mødt Formand for LO Lizette Risgaard flere gange.

Nedskæringer rammer hårdt

FOTO: LARS BERTELSEN

Indsatser 2015 Latinamerika – fordelt på lande

Folkets utrættelige rettighedsforkæmper likvideret

Berta Cáceres blev dræbt, da pistolmænd stormede hendes hjem og skød hende. Kampen var forbi for endnu en af Honduras' rettighedsaktivister. Nogle af de første til at reagere på mordet var den Internationale Faglige Sammenslutning (IFS) som udtalte:

”Vi fordømmer det brutale mord på miljø- og jordrettighedsaktivisten Berta Cáceres 3. marts 2016, og vi forlanger, at de honduran-ske myndigheder foranstalter en tilbunds-gå-

ende, international undersøgelse af omstæn-dighederne omkring hendes død”.

Cáceres blev dræbt blot fire dage efter, hun selv havde indberettet fire andre mord på lokale ledere, og hun havde i månederne op til sin død modtaget talrige trusler. Siden militærkuppet i 2009 er 111 miljøaktivister og 31 fagforeningsfolk blevet dræbt i et samfund, som er gennemsyret af korruption og et svagt retssystem.

Berta Cáceres var en utrættelig forkæmper for de indfødte folks rettigheder i Honduras, og hun stod siden 1993 i spidsen for den toneangivende organisation COPINH, som er medlem af Honduras største faglige landsor-ganisation CUTH. Sammen satte de fokus på ILO-konvention 169 til beskyttelse af ind-fødte folks rettigheder – en konvention, som den honduran-ske stat i øvrigt har ratificeret. Mordet på Berta Cáceres er ikke opklaret.

2015 var et år, hvor store korruptionsskandaler har fyldt meget i Mellemamerika, og fagbevægelsen har spillet en rolle i at holde de involverede præsidenter til ansvar. Latinamerika er fortsat det kontinent, hvor fagbevægelsen er mest udsat for vold, trusler og drab.

Grundet nedskæringer i udviklingsbistanden har Ulandssekretariatet været nødsaget til at udfase støtten til nogle lande ved udgangen af 2015. På trods af at Ulandssekretariatets mulighed for at yde bistand er blevet forringet, har vi valgt at fastholde støtten i Honduras og Bolivia, som er to af de mest udsatte lande i Latinamerika samt opretholde et regionalt samarbejde.

SAMARBEJDET MED PARTNERNE

ITUC-TUCA har fortsat støttet hovedorganisationer i Guatemala, Honduras og Nicaragua med nationale planer for anstændigt arbejde, så de bliver bedre rustet til at indgå og følge op på trepartsaftaler. I år er der gennemført seminarer i Honduras og Nicaragua, hvor hovedorganisationerne har defineret fælles prioriteter, nemlig beskæftigelsessituationen i Honduras og de sociale sikkerhedssystemer i Nicaragua. Det globale forbund PSI i Mellemamerika har i år arbejdet med at styrke et ugenetværk nationalt og regionalt for at øge medlemstallet og fagforeningernes synlighed. Arbejdsmarkedsinstituttet for Mellemamerika, ISACC, afholdt et regionalt møde for alle de nationale medlemsorganisationer med en politisk debat om den subregionale strategi for fagbevægelsen. Derudover udarbejdede ISACC en rapport om forbedring af arbejdsmarkedet i Mellemamerika på subregionalt niveau. Rapporten blev publiceret og præsenteret til et præsidenttopmøde i San Salvador i december.

I Guatemala har Ulandssekretariatet støttet uddannelsescenteret FMLL's aktiviteter om fremme af social dialog samt inklusion af unge i provinsen. Ugenetværkene i de sydvestlige provinser samler mindst 1.500 unge, og der blev gennemført en oplysningskampagne om arbejdstagerrettigheder og indfødte folks rettigheder. I løbet af 2015 spillede fagbevægelsen i Guatemala en betydningsfuld rolle i landets politiske og institutionelle krise. Præsidenten, vicepræsidenten og adskillige embedsfolk, som var indblandet i alvorlige sager om korruption og svindel af offentlige midler, blev fængslet. Fagbevægelsen mobiliserede store dele af befolkningen i protest mod korruptionen. I løbet af 2015 fortsatte fagbevægelsen sit krav om undersøgelse og retsforfølgelse i omkring 75 sager om mord på fagforeningsledere. Et andet vigtigt emne var et regeringsdekret om en differentieret minimumsløn. Det betyder lavere løn

i nogle af de mest fattige områder, og argumentet var, at man ville skabe beskæftigelse i disse områder. Ulandssekretariatet har været nødsaget til at udfase et 20-årigt bilateralt samarbejde med fagbevægelsen i Guatemala, grundet nedskæringen på udviklingsbistanden.

I Honduras startede et pilotprojekt i april om et samarbejde om faglige rettigheder og social dialog. Alle tre hovedorganisationer indgår, idet Ulandssekretariatet tidligere kun har samarbejdet med den ene (CUTH). De tre hovedorganisationer CTH, CGT og CUTH samarbejdede også om en oplysningskampagne om arbejdsrettigheder, som kørte på fire forskellige radiostationer. Derudover samarbejdede organisationerne om lovforslag indenfor social sikring, arbejdsret, arbejdstilsynslovgivning samt private sikringssystemer. 2015 har også været et kriseår for Honduras, på grund af korruptionsskandalen, hvor 333 millioner dollar er blevet taget fra den honduranske socialsikringsfond. Præsidenten Juan Orlando Hernandez og andre medlemmer af regeringspartiet er direkte involveret i sagen. Præsidenten indkaldte de tre hovedorganisationer til en national dialog for at løse krisen. Organisationerne ville kun deltage på betingelse af, at regeringen satte en stopper for afskedigelser af fagforeningsledere og medlemmer i flere af statens institutioner. Det nægtede regeringen, hvilket medførte at fagbevægelsen afviste at indgå i dialog.

I Nicaragua støttede Ulandssekretariatet kapacitetsopbygningen af fagforeningerne i fiskeriet, agro-industrien og i den uformelle økonomi. Der blev også implementeret et pilotprojekt om sikring af basale rettigheder for arbejdsmigranter, som bosætter sig i nabolandet Costa Rica. Også i Nicaragua har Ulandssekretariatet besluttet at afslutte samarbejdet ved udgangen af 2015, til dels pga. nedskæringer i udviklingsbistanden, men også fordi den sandinistiske regering har fået stadig større indflydelse på Ulandssekretariatets partnerorganisation.

I Bolivia fortsatte samarbejdet med tre organisationer i den offentlige sociale sektor. I oktober deltog en repræsentant fra DLF i et internationalt forum arrangeret af de bolivianske lærerorganisationer og undervisningsministeriet. Dette har bidraget til en ny uddannelsesmodel, som lægger vægt på kvalitet af undervisning og inklusion af indfødte grupper, og den er ved at blive implementeret af regeringen.

I samarbejdet med sundhedsforbundet blev der i år arbejdet på et forslag fra fagbevægelsen om en ny arbejdsret, som anerkender foreningsfrihed og kollektive overenskomstforhandlinger. CSTSPB har også udarbejdet en rapport om nødvendigheden af en social dialog-proces for at strukturere et nyt sundhedssystem. Sundhedsforbundet underskrev i juli en aftale med sundhedsministeren, der bl.a. indeholdt en lønstigning på 8,5 procent.

Dansk Sygeplejeråd har givet støtte til et solidaritetsprojekt med CSTSPB, der vil køre videre i 2016. Projektet støtter regional kapacitetsopbygning af sygeplejersker inden for rettigheder og organisering – og planen er at nå ud til alle regioner i Bolivia. Generelt har der fra fagbevægelsens side i Bolivia været fokus på lønpolitik, hvor kravet til regeringen er en politik med udgangspunkt i minimumsleveomkostninger.

I Colombia indledte Ulandssekretariatet i samarbejde med DI et treårigt projekt, som støtter fagbevægelsens tre hovedorganisationer CUT, CTC og CGT samt arbejdsgiverorganisationen ANDI i at skabe social dialog.

Berta Cáceres blev dræbt i sit hjem.

Ulandssekretariatet i medierne

P1, DR2, TV2 News, Politiken, Berlingske, BT.

Ugebrevet A4, LO-ungdom, Børn & Unge, CO-industri, Folkeskolen, PLS, HK Kommunalbladet.

Debatindlæg i Politiken, Jyllandsposten, Altinget.

Lokalavisen Vesterbro, Ballerup Bladet, Roskilde Avis, Ikast Avis, Dagbladet Arbejderen, Socialdemokraternes Nørrebro kreds-blad.

Altinget.dk, globalnyt.dk, Det Arabiske Initiativs nyhedsbrev, TUDCN Newsletter.

FOTO: TON INGVARSEN

Baglandet i fokus

Merværdi for dansk fagbevægelse. Det er pejlemærket på en række nye og til dels utraditionelle initiativer, som så dagens lys i 2015 – og er udtryk for nødvendig forandringsparathed og en dynamisk måde at tænke kommunikation på.

HK Kommunal ønsker at tilføre administrationsbacheloruddannelsen et internationalt tilsnit, hvilket skabte en ny alliance. HK Kommunal, VIA University College Århus og Ulandssekretariatet designede i fællesskab en international, meritgivende praktik som pilotprojekt, og i efteråret var fem studerende i seks ugers praktik i Tanzania. Kommunikationsindsatsen bestod af artikler, kommentarer og fotos til hjemmesider, fagblad, blog og sociale medier, som blev koordineret mellem de tre parter. HK donerede 100.000 kr. til projektet. Efterfølgende er projektet blevet så positivt evalueret af alle tre parter, at HK bevilger yderligere 100.000 kroner til en fortsættelse.

Blik & Rør, Dansk Metal, foreningen Arbejdsgiverne og Ulandssekretariatet er ved at søsætte et tilsvarende projekt, hvor en lærer fra teknisk skole i Herning og tre lærlinge tager til Nepal i 2016. Nepalesisk fagbevægelse har opfordret til, at danskerne hjælper med at revidere VVS-uddannelsen i kølvandet på jordskælvene, som ramte landet i april-maj 2015. Grundstenen er også lagt til et samarbejde mellem Dansk Metal, Teknisk Skole i Års, Teknisk Skole i Arusha og Ulandssekretariatet om et uddannelsesforløb for teknisk skoleelever i Arusha om vedligehold af landbrugsmaskiner.

BUPL og SL har meget kontant støttet en musikturné i Danmark, hvor tre bolivianske rappere besøgte pædagoguddannelserne og afholdt workshops i København, Esbjerg og Skive. Elever, lærere og rappere havde en fantastisk dag med rytmer, rim og indsigt i latinamerikanske arbejderrettigheder – og mange på samme.

Ulandssekretariatet bistod i foråret Internationale Faglige Sammenslutning (IFS) med at arrangere en tredages international arbejdskonference i København og en afsluttende konference i Udenrigsministeriet med deltagelse af en lang række notabiliteter fra ind- og udland. Temaet var Uformel Økonomi.

Kommunikationsafdelingen kastede sig også ud i to meget innovative, supplerende events, nemlig en alternativ modeopvisning for fagligt unge som primære målgruppe, hvor organiserede skræddere fra den uformelle økonomi i Indien og Benin lavede kollektionerne – nogle af dem i samarbejde med elever fra beklædningslinjen fra Teknisk Skole i Herning. Deres arbejde blev forevigt af to professionelle fotografer, og billederne indgik aktivt som del af historiefortællingen under catwalken.

Debatarrangementet "Mad og Meninger" blev holdt for danske og internationale fagforeningsledere samt repræsentanter fra Håndværksrådet. Den ghanesiske gadekøkken-chef Stella Akrahsie var inviteret til Danmark og kreerede 25 typiske ghanesiske retter, som debatdeltagerne kunne bygge på op til selve debatten. Stella fortalte også om det faglige projekt som, med støtte fra Danmark, havde resulteret i bedre arbejds- og livsvilkår for mange kogekoner i Ghana.

Ulandssekretariatet deltog i 2015 med stand på LO, FTF og DLF's kongresser. Udover artikler i flere forbunds fagblade lykkedes det i 2015, via hårdt benarbejde, at få dagbladet Politiken til at bringe flere artikler fra Rwanda, som bl.a. handlede om uformel økonomi.

Da Nobels Fredspris blev uddelt hen på efteråret, artede det sig således, at den ene modtager var en af Ulandssekretariatets samarbejdspartnere, nemlig den tunesiske hovedorganisation UGTT. Repræsentanter fra Ulandssekretariatet blev i den forbindelse inviteret i studiet både på TV og radio. Det gav fin eksponering af fagbevægelsen og dens internationale engagement.

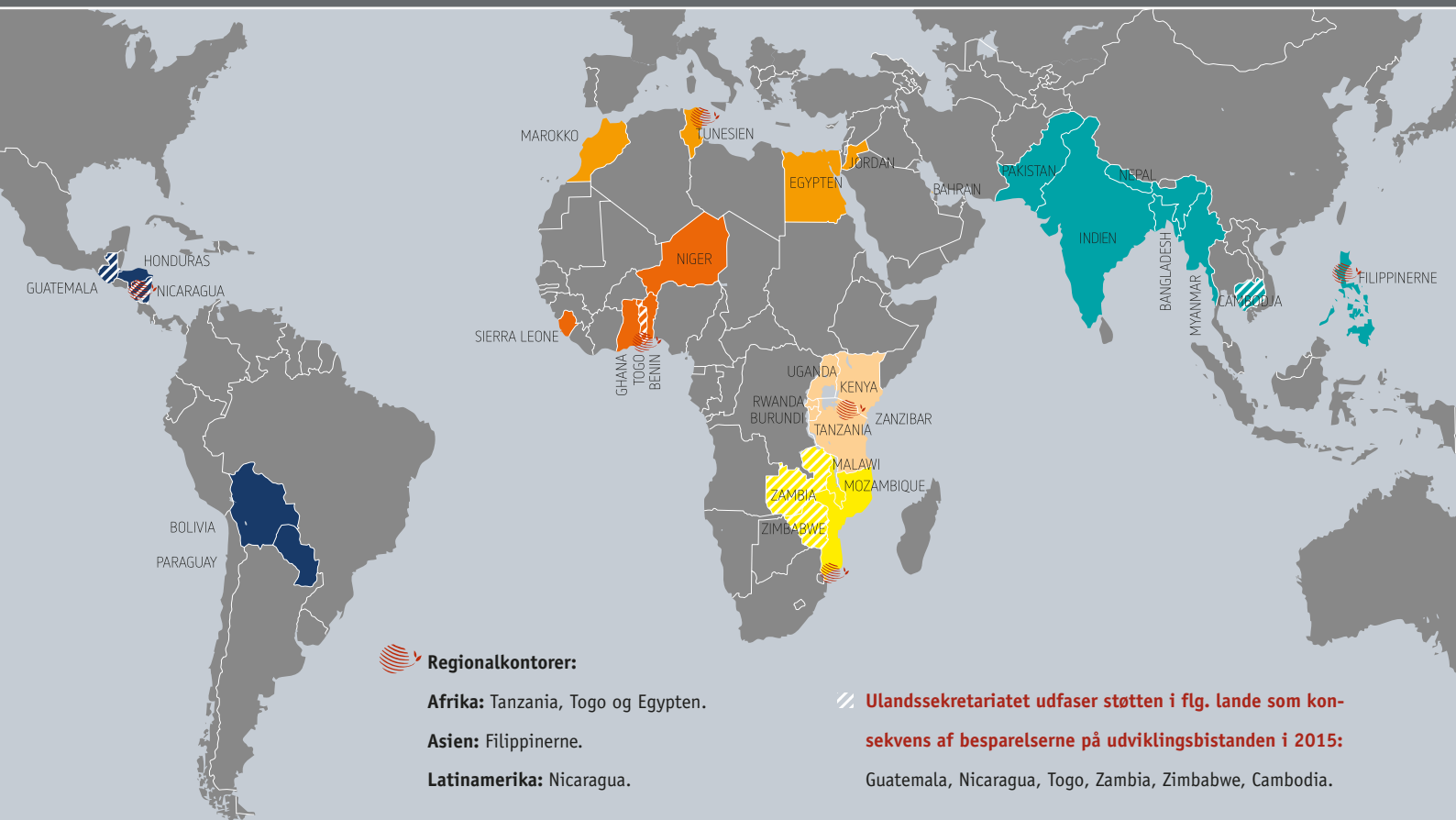
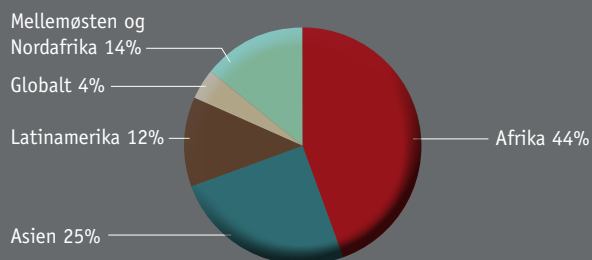
Ulandssekretariatet har optrådt i en række medier, blandt andet P1, Politiken, Jyllandsposten og Altinget.dk. Mindst en million mennesker har haft mulighed for at se og høre og læse om Ulandssekretariatet.

Ulandssekretariatet har udgivet to numre af ungdomsmagasinet #Uland samt andre publikationer, heriblandt arbejdsmarkedsprofiler med facts og data for arbejdsmarkedet i 31 udviklingslande. Profilerne er rettet mod det danske bagland, interesseorganisationer, partnere i ind- og udland samt danske ambassader.

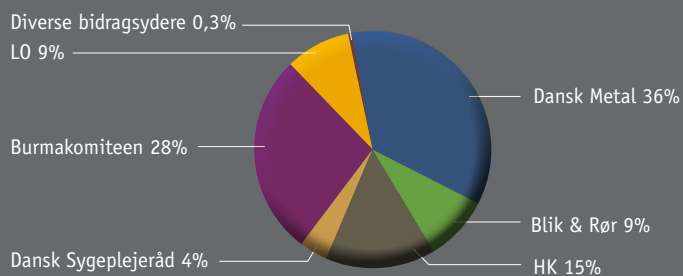

VERDENSKORT OG NØGLETAL 2015

Indsatser 2015 – fordelt på verdensdele

Solidaritetsprojekter – fordelt på danske samarbejdspartnere

Den skæve verden

FOTO: CARSTEN SNEJBJERG

Som dansker har det altid været en grænseoverskridende oplevelse at rejse i lande, hvor uligheden er tydelig – især i udviklingslandene, selvfølgelig: Indtryk af hjemløse på brede shoppegader, børn i pjalter der leger foran velgarderede kæmpevillaer, gadesælgere og tiggere der stikker hånden frem, når firhjulstrækkerne holder i et gadekryds. Man rejser hjem med bevidstheden om, at flere kunne få adgang til sundhed og uddannelse, hvis goderne blev fordelt bedre. Og luner sig ved at sådan er det ikke i Danmark.

Og dog. Der er nemlig kommet flere tiggere og hjemløse på de danske gader de senere år. Og faktisk er uligheden stigende i Danmark. Ulighed er ikke fattigdom, men fx gabet mellem indkomster. Det er høje boligpriser, som truer sammenhængskraften mellem dem, der bor i almindelige lejeboliger og dem, der kommer sovende til friværdier. Det er afstanden mellem udkant og by. Det er de sociale kløfter, som mennesker med lave indkomster eller manglende uddannelse ikke kan springe over. Ulighed gælder også adgang til sundhed og uddannelse, køn, religion, kultur – en lang række forskelle, som er kendetegnet ved, at *mennesker mangler muligheder*.

På det globale plan ser vi, hvordan ulighed skaber migration. Mennesker vandrer ganske enkelt mod det, de forventer vil give dem bedre muligheder – uanset om de søger sikkerhed eller jobs.

Ulighed er kommet i fokus de seneste par år. Den franske økonomi-superstjerne Thomas Piketty skriver i sit værk *Kapitalen i det 21. århundrede*, at uligheden er steget i 00'erne og vil stige med større og større hast i fremtiden. Aviserne beretter, hvordan et meget lille antal mennesker, som alle kan rummes i en bybus, ejer lige så meget som halvdelen af jordens befolkning tilsammen. Og fænomenet *working poor* – altså det, at man faktisk ikke kan opretholde en fornuftig indkomst, selv med et arbejde – er kommet tættere på Danmark.

ULIGHED HÆMMER VÆKST

Globalt set findes der stadig stor ulighed mellem såkaldte i-lande og u-lande. Det skyldes blandt andet udbytning, som rækker lige fra nationers beskyttelse af egeninteresse, såsom toldmure og subsidier, til firmaers brug af arbejdskraft på sulteløn og uden sikkerhed. Uligheden er dog på nogle punkter faldet på verdensplan for millioner af lønmodtagere, fordi flere er blevet løftet i indkomst. Især middelklassen i lande som Kina og Brasilien har trukket den udvikling.

Det er imidlertid hæmmende for udviklingen i et land, hvis uligheden i landet er for stor – som blandt andre Den Internationale Valutafond (IMF) slog fast sidste år. Den berømte *trickle-down-effekt*, altså tesen om at øget ulighed i rigdom i toppen siver ned gennem samfundspyramiden, holder ikke. I stedet kan en større

og bredere middelklasse være med til at løfte samfundsøkonomien, idet øget forbrug og produktivitet udspringer heraf – fordi der er flere mennesker i middelklassen – med deraf følgende øget skatteprovenu, formalisering af den uformelle økonomi, øget uddannelse og sundhed mv. for den brede befolkning.

STUDIE I ULIGHED

Ulandssekretariatet har i samarbejde med Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) studeret ulighed i forskellige grupper arbejdere i Nepal og Myanmar.

Studiet afslører flere slags ulighed. Det er stærkt symbolsk i forhold til den globale ulighed, at Nepals bærere slæber rundt på rige turisters oppakning, som får deres livs oplevelse i Himalaya. De samme turister hyrer gladelig bærere fra Nepals lavland, som er billigere arbejdskraft – men sætter egne og turisternes liv på spil, fordi de er uden erfaring med bjergets farer. Den globale ulighed er udtrykt ved, at rige kan få andre til at slide – mens den lokale ulighed giver sig udtryk i, at fattige underbyder hinanden i jagten på arbejde.

I Myanmar kommer mange tekstilarbejdere fra fattige kår og søger mod storbyen og dens industrielle zoner. Her arbejder de 8-10 timer, seks dage om ugen. Når dagen er omme, har de tjent 20-25 kroner. De bor sammen med andre syersker på pensionat, bruger hele deres fritid på at hvile ud. Deres fremtidsdrømme går ofte på at spare en lille sum sammen, så de kan åbne deres eget lille skrædderi. De har praktisk talt ingen mulighed for at avancere på tøjfabrikken. Selv forfremmelser til jobs uden for produktionslinjen giver nemlig ikke mere i lønningsspen, medmindre man har en uddannelse ud over folkeskolen. Oveni har syerskerne ondt i kroppen af arbejdsskader.

Eller tag de daglejere, som findes inden for bygningsindustrien overalt i verden. Nederst i hierarkiet, uden faglig uddannelse, slæber de sig bogstaveligt talt en pukkel til på 35 kilo tunge cementsække til ussel hyre. De har ingen jobsikkerhed og ikke så meget som en hjelm til at give dem beskyttelse på arbejdspladsen. De har ingen adgang til lægebehandling, og deres børn får så elendig skolegang, at social mobilitet nærmest er utænkelig.

Alligevel giver mange af arbejderne i Ulandssekretariatet og DIIS' studie udtryk for optimisme. De oplever at have det bedre end deres forældre, og de forventer, at deres børn i fremtiden vil klare sig bedre end dem selv. De tendenser skyldes en positiv side af globaliseringen: at vækst kan skabe jobs. Bagsiden er, at jobbene rykker derhen, hvor arbejdskraften er billigst og arbejdsvilkårene ringest. Dermed er der en risiko for, at væksten ikke kan fastholdes eller sprede sig til lav- og mellemindkomstgrupper.

På lang sigt er ulighed derfor et problem, fordi den hindrer yderligere jobskabelse og bæredygtig vækst. Den bremser den sociale mobilitet, holder de fattige nede og undergraver middelklassen. Det er i de brede befolkningslag, at efterspørgslen efter varer og tjenesteydelser skal forøges for derved at skabe flere værdier for hele samfundet.

FOTO: CARSTEN SNEJBJERG

Nepals menneskelige muldyr

Verdens Tag – Himalayas eventyrlige bjerge – er omdrejningspunktet for Nepals turistindustri. Ud over ægte bjergbestigning tilbyder Nepal også et antal vandrespor – treks – hvor turister betaler op til 20.000 kroner for tre ugers tur omkring Annapurna-massivet.

På turen har turisterne bærere og guides med, der slæber rygsække på 30-45 kg, men som måske kun tjener 75 kroner om dagen, hvis det går højt. Bærerne får dårligere mad og dårligere indkvartering end turisterne. Og der er kraftig intern konkurrence mellem bærerne, som underbyder hinanden på lønnen.

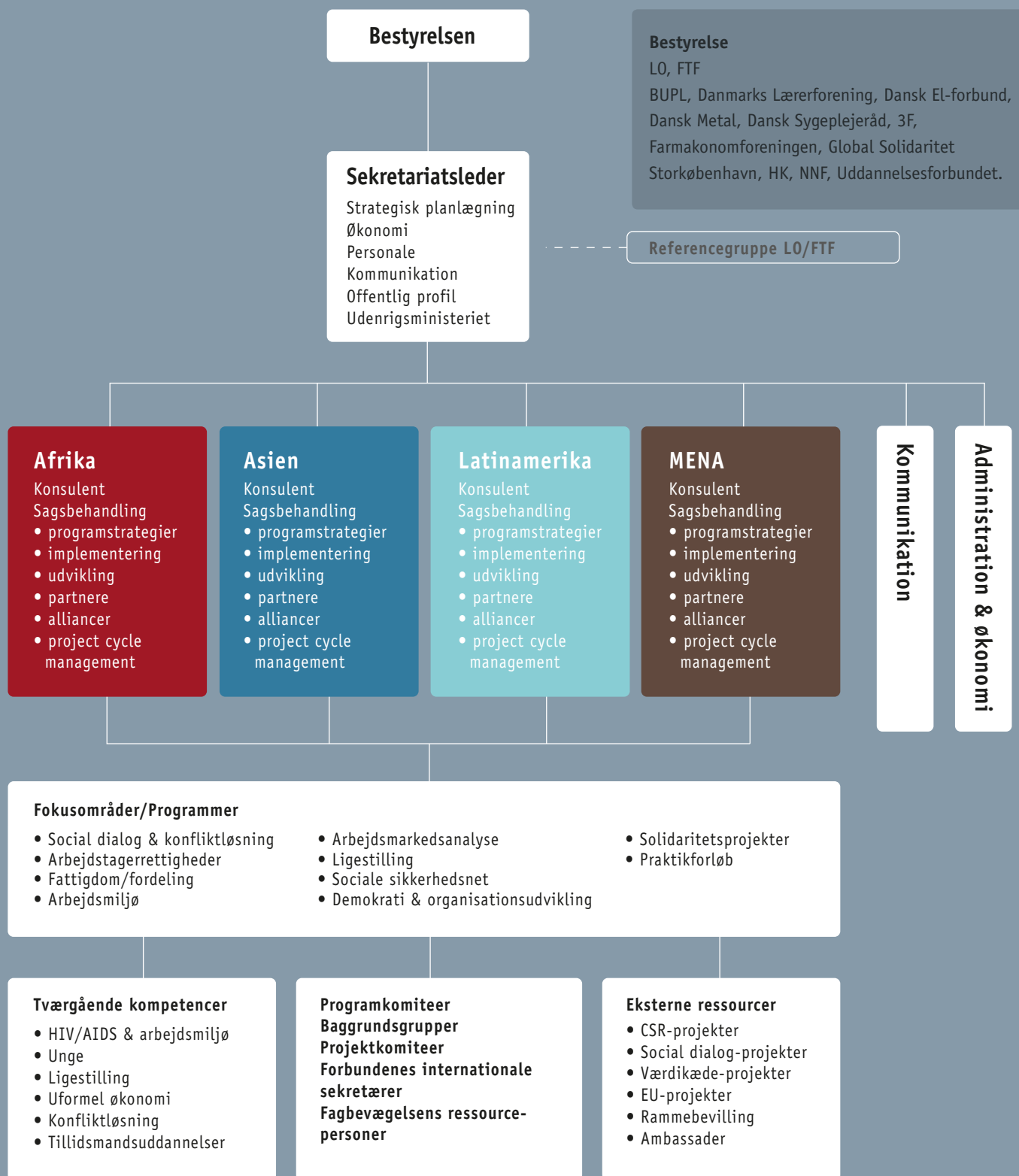
Mange turister hyrer bærere, der ikke kender bjergene, og i 2014 omkom omkring 25 nepalesiske bærere under et voldsomt og pludseligt uvejr på Annapurna-trekket. 70 turister blev reddet af helikoptere, som deres sygeforsikring garanterede. De omkomne bærere blev fundet i sneen iført cowboybukser, tynde jakker og klipklapper.

Bærerne er dårligt organiserede og tilhører i grunden den uformelle økonomi. De arbejder uden aftaler om mindsteløn, arbejdstider, sikkerhed og forsikring.

Det er i alles soleklare interesse at løfte flere ud af fattigdommen, så de kan købe flere varer og tjenesteydelser. Derfor har fagbevægelsen i samarbejde med arbejdsgiverne verden over en rolle i at bidrage til bedre sociale forhold, som kan skabe bæredygtig vækst og beskæftigelse for alle.

Jobs, anstændigt arbejde og ordnede forhold kan nemlig være med til at formindske ulighed. Det er meget enkelt: hvis man ikke skal kæmpe for hver en øre, hvis man ikke bliver syg af at arbejde, hvis man kan blive behandlet for sygdom, få en uddannelse og få bedre kvalifikationer, så man kan få et bedre job – ja, så bliver man simpelthen i stand til at yde mere til samfundet.

ORGANISATION

www.lo.dk

www.ftf.dk

Ulandssekretariatet
LO/FTF Council

www.ulandssekretariatet.dk